

دریچه‌ای به تصاویر کانونی

O تهیه و تلخیص: آرزو انواری

موضوع: بررسی آثار تصویرگران کتاب کودک انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

پژوهشگر: محسن حسن پور

استاد مشاور: دکتر سیدحبیب الله لزیگی

استاد راهنما: سیدابوتراب احمدپناه

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته پژوهشی هنر دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر، زمستان ۱۳۷۷.

۳۲۴ صفحه

این پایان نامه، شامل شش فصل است که هر فصل، به تفصیل و با ذکر نمونه‌های بسیار به موضوع موردبحث می‌پردازد.

پس از مقدمه‌ای از سوی پژوهشگر، فصل اول در دو بخش، به کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سابقه آن و حضور این نهاد فعال در عرصه‌های بین‌المللی می‌نگرد.

در بخش اول، می‌خوانیم که کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، در سال ۱۳۴۴ هجری شمسی، با هدف ایجاد امکانات لازم برای رشد، شکوفایی و پرورش استعداد های کودکان و نوجوانان تأسیس شد. این سازمان دولتی، وابسته به وزارت آموزش و پرورش است.

کانون با توجه به اهداف فوق، وظایفی را عهده‌دار شد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

۱- تأسیس کتابخانه‌ها و مراکز آموزشی، فرهنگی و هنر خاص کودکان و نوجوانان، در مناطق گوناگون کشور.

۲- یاری رساندن به کتابخانه‌های مدارس، مساجد، کتابخانه‌های عمومی و سایر سازمان‌ها و نهادهای دولتی، به منظور مجهز شدن بیشتر آن‌ها به کتاب‌های کودکان و نوجوانان.

۳- آموزش دادن از طریق سمعی و بصری، تدارک وسایل آموزشی و کمک آموزشی، تولید، خرید، توزیع و نمایش فیلم‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان (سرگرم‌کننده، آموزنده و

علمی).
۴- ایجاد مراکز کتاب‌رسانی سیار و پذیرفتن مشترک، برای رفع نیازهای کودکان و نوجوانان در روستاها و نقاط دورافتاده و یاری دادن به نهادها و سازمان‌هایی که خدماتی این چنین ارائه می‌کنند.

۵- شکوفا کردن ادبیات کودکان و نوجوانان، از طریق تشویق و ترغیب نویسندگان، شاعران، هنرمندان، تصویرگران، ناشران و همکاری گسترده با آن‌ها.

۶- ایجاد مکان‌های خاص برای نمایش تئاتر، برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های ویژه کودکان و نوجوانان.

۷- تولید کتاب، فیلم، تئاتر، تصویر متحرک، نوار قصه و شعر و سرگرمی‌های سازنده.

۸- همکاری و تبادل آرا و نظر با کلیه سازمان‌ها، مؤسسات و نهادهای داخلی و خارجی که با کانون، اهداف مشابه و مشترکی دارند.

۹- و هرگونه فعالیت مشابه که وصول به هدف‌های کانون را سهل‌تر می‌کند.

در ادامه این بخش، به بیان روش‌ها و اهداف جدید کانون، پس از انقلاب اسلامی و تحولاتی که پس از شروع جنگ تحمیلی روی داده پرداخته شده است.

در بخش دوم این فصل، آمده است که کانون از ابتدای تأسیس، همواره سعی کرده در مجامع بین‌المللی، حضوری گسترده و مداوم داشته باشد.

در سال‌های نخست تأسیس، کانون بیشتر در نمایشگاه‌های آثار کتاب‌های مصور کودکان، نقاشی کودکان، فیلم، تصویر متحرک و هنر کودکان شرکت داشته است. کانون از همان سال‌های نخست انقلاب، در زمینه‌های گوناگون در نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب کودک، تصویرگری کتاب‌های کودکان، نقاشی کودکان، نوار، پوستر، هنر کودکان، فیلم، تصویر متحرک، تئاتر عروسکی، اسباب بازی، عکس، اختراعات و نوآوری‌ها، هنرهای زیبا و صنایع پلاستیکی، طراحی و گرافیک شرکت کرده است.

به دلیل شرکت فعالانه کانون در این‌گونه نمایشگاه‌های بین‌المللی، در سال‌های قبل و بعد از انقلاب، کودکان با ذوق و مستعد و هنرمندان (تصویرگر، فیلم‌ساز و متحرک‌ساز) خلاق ایرانی توانستند جوایز و یا دیپلم افتخار از این نمایشگاه‌ها دریافت کنند.

در این بین تصویرگران ایرانی که آثارشان به این نمایشگاه‌ها راه یافت، توانستند جوایزی با ارزش کسب کنند و یا آثارشان در نشریات این نمایشگاه‌ها چاپ شد که از اعتبار بین‌المللی برخوردار است. فهرستی از نمایشگاه‌هایی که کانون در آن شرکت کرده است و موفق به دریافت جایزه شده، آورده می‌شود:

- بولونیا (ایتالیا)، فرشید مثقالی، ماهی سیاه کوچولو، ۱۳۴۸، جایزه اول.

- براتیسلاوا (چکسلواکی)، فرشید مثقالی، ماهی سیاه کوچولو، ۱۳۴۸.

- کنکور نوما (ژاپن)، علی اکبر صادقی، پهلوان پهلوانان، ۱۳۴۹، جایزه بزرگ کنکور نوما.

- بولونیا (ایتالیا)، فرشید مثقالی، قهرمان، ۱۳۵۰، دیپلم افتخار. هم‌چنین در این سال، مجموعه کتاب‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، موفق به اخذ دیپلم افتخار از این نمایشگاه شدند.

- بولونیا (ایتالیا)، فرشید مثقالی، آرش کمانگیر، ۱۳۵۱، دیپلم افتخار.

- بولونیا (ایتالیا)، بهمن دادخواه، شعرهایی برای کودکان، ۱۳۵۲، دیپلم افتخار.

- مدال هانس کریستین آندرسن، فرشید مثقالی، ۱۳۵۲.

- ژاپن، نیکزاد نجومی، کی از همه پرزورتره، ۱۳۵۳، جایزه اول شانزدهمین نمایشگاه جهان کتاب مصور.

- بولونیا (ایتالیا)، بهمن دادخواه، تصویرها، ۱۳۵۳، دیپلم افتخار.

- لایپزیک (آلمان شرقی سابق)، یوتا آدرگین، آهوی گردن دراز، ۱۳۵۳، جایزه دوم.

- بولونیا (ایتالیا)، بهمن دادخواه، بهار در شعر شاعران ایران، ۱۳۵۳، دیپلم افتخار.

- بولونیا (ایتالیا)، فرشید مثقالی، مارمولک کوچک اتاق من، ۱۳۵۵، دیپلم افتخار.

- بولونیا (ایتالیا)، بهمن دادخواه، سیبو و سارک کوچولو، ۱۳۵۶، دیپلم افتخار.

- بولونیا (ایتالیا)، بهرام خائفه، کتاب توکا، ۱۳۵۷، دیپلم افتخار.

- کنکور نوما (ژاپن)، علی اکبر صادقی، سفرهای سندیاد، عبادتی چون تفکر نیست، پهلوان پهلوانان، جایزه اول، ۱۳۵۷.

- لایپزیک (آلمان شرقی سابق)، علی اکبر صادقی، عبادتی چون تفکر نیست، ۱۳۵۹، جایزه اول.

- شرکت ماروزان (ژاپن)، یازده عنوان از کتاب‌های جدید بعد از انقلاب، ۱۳۶۰، دیپلم افتخار.

- لایپزیک (آلمان شرقی سابق)، با همکاری سازمان یونسکو، کتاب‌های برگزیده پس از انقلاب، ۱۳۶۰، دیپلم افتخار.

- بولونیا (ایتالیا)، کلیه تولیدات کانون، ۱۳۶۰، دیپلم افتخار.

- مسکو (شوروی سابق)، تولیدات چاپی کانون و کتب اسلامی سایر سازمان‌ها، ۱۳۶۰، دیپلم افتخار.

- کمیسیون مشترک ناشران آسیایی یونسکو در توکیو (ژاپن)، تولیدات چاپی کانون، ۱۳۶۰، دیپلم افتخار.

- نمایشگاه بین‌المللی زیباترین کتاب‌های عالم در لایپزیک (آلمان شرقی سابق)، کتاب‌های مصور تولید شده پس از انقلاب، ۱۳۶۱، دیپلم افتخار.

- کنکور نوما (ژاپن)، محمدرضا دادگر، یک حرف و دو حرف، جایزه اول، ۱۳۶۳.

- بولونیا (ایتالیا)، نورالدین زرین کلک، آ اول الفباست، ۱۳۶۶، دیپلم افتخار.

- کنکور نوما (ژاپن)، فیروزه گل محمدی، عجب اشتباهی، بهزاد غریب‌پور، پلنگ سیاه، سیاوش مظلومی‌پور، دم کوه، ۱۳۶۷، جایزه سوم جایزه تشویقی.

- کنکور نوما (ژاپن)، ارسال ۳۵ اثر اصل از تصویرگران شش کتاب، ۱۳۶۹، جایزه سوم کتاب، سازم، ساز جبرجیرک، فیروزه گل محمدی.

- بولونیا (ایتالیا) ارسال کتاب و برپایی نمایشگاه، بهراد امین سلماسی، فلزها، ۱۳۷۰، لوح تقدیر و برنده جایزه ویژه گرافیک (بخش نوجوانان).

- کنکور نوما (ژاپن)، رضا لواسانی، روز بارانی، جایزه دوم، نسرين خسروی، چکه‌ای آواز، چکه‌ای مهتاب، جایزه سوم، بهزاد غریب‌پور، پلنگ سیاه، جایزه تشویقی، ۱۳۷۳.

گفتنی است تصاویر اغلب آثاری که نام‌شان در این فهرست آمده، در پایان نامه آمده است.

در فصل دوم این پایان نامه، به بحث کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و فعالیت آن در زمینه نشر کتاب‌های کودکان و نوجوانان و همین‌طور نقش شعر در ادبیات و زندگی کودکان و نوجوانان، پرداخته شده است.

در ابتدای فصل سوم، موضوعاتی چون کتاب‌های تصویری و متن کتاب‌های تصویری، کتاب‌های تصویری بدون متن، اهمیت و جایگاه تصاویر در کتاب‌های تصویری بررسی شده است.

در انتهای این بخش، به اصول مهمی که تصویرگر می‌کوشد در خلق تصاویر کتاب، به آن‌ها توجه داشته باشد، آورده شده است:

۱- تصاویری با شخصیت‌های خاص و منحصر و مطابق با فضای داستان بیافریند.

۲- تصاویری پویا و زنده با استفاده از حرکت، ترکیب‌بندی رنگ و شکل بیافریند.

۳- ارزش‌های قومی، ملی، فرهنگی و سنتی خویش را حفظ کند.

۴- به مقطع سنی و توانایی‌های درک بصری مخاطب توجه کند.

۵- ارتباط و هماهنگی بین متن و تصاویر را همیشه مورد توجه قرار می‌دهد.

عزاز رنگ به عنوان وسیله‌ای برای اثرگذاری بهتر و بیشتر بهره می‌گیرد، نه به منظور فریب و گمراهی مخاطب.

۷- همواره از شیوه و سبک مناسب خردسالان، برای دستیابی به زبان تصویری و ایجاد ارتباط بهتر سود جوید.

۸- صفحه آرای کتاب را تا جای ممکن خود به عهده گیرد و بر انجام آن نظارت داشته باشد.

۹- تصویرگر باتوجه به نکات فوق و ایجاد ارتباط و هماهنگی بین آنها، شیوه و نوع تصویرسازی خود را مستقل از شیوه دیگران و حتی نگرش به موضوعات مورد انتخابی خود را به صورتی ویژه مطرح کند.^۲

در بخش دوم از فصل سوم، به کتاب‌های تصویری در ایران، قبل از انقلاب و بعد از انقلاب، پرداخته شده است.

فصل چهارم که موضوع آن اسطوره و نقش آن در ادبیات کودکان و نوجوانان است، با جمله زیبایی «تاریخ، جمع «بود» و «هست» هاست و اسطوره جمع آرزوها» آغاز می‌شود و در ادامه، به تعبیر و مفاهیم مختلفی که از اسطوره وجود دارد، می‌پردازد. به دنبال آن نیز به بررسی تصاویری از شاهنامه فردوسی و افسانه‌هایی از مغرب زمین که توسط تصویرگران متعددی کار شده است، می‌پردازد.

فصل پنجم، به بررسی صفحه‌آرای کتاب‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و همین‌طور طرح جلد و طراحی حروف کتاب‌های کانون اختصاص دارد. در این فصل، هم‌چنین می‌خوانیم: آن چه در صفحه آرای کتاب‌های کودکان اهمیت دارد، رعایت کردن رابطه موضوع و تصویر از نظر جایگیری در صفحه است که سه ویژگی مهم دارد:

۱- تصویر با موضوع و محتوایی که تصویرگری می‌شود، در یک جا قرار دارند (یا قسمتی از آن متن، تصویرسازی شده است).

۲- تصویر جلوتر از متن و موضوع قرار می‌گیرد.

۳- تصویر بعد از متن و موضوع قرار می‌گیرد. سپس به انواع و نحوه‌های صفحه‌آرای در قبل و بعد از انقلاب می‌پردازد و در پایان بخش اول این فصل، به نوع حروف و شیوه انتخاب حروف در سال‌های اولیه تأسیس کانون تا امروز پرداخته می‌شود. قطع‌های تازه، اشکال نو، کتاب‌های پلاستیکی و ضدآب، شکل‌های سه بعدی و کتاب‌های مقوایی و عوامل فنی چاپ و صحافی، از دیگر موضوعاتی است که در این فصل بررسی شد.

در بخش دوم از فصل پنجم، به طرح جلد کتاب‌های چاپ کانون پرداخته شده است. در این بخش می‌خوانیم:

طرح جلد کتاب‌های کودکان، اغلب بخشی از موضوع کتاب و یا قصه یا شخصیت‌های اصلی و اثرگذار کتاب را به کودکان می‌شناساند و هم چون پلی ارتباطی، بین مخاطب و موضوع عمل می‌کند.

آن چه در طرح جلد کتاب‌های کودکان، به صورت مؤثر ایفای نقش می‌کند، طراحی حروف عنوان است. در قبل از انقلاب، از سوی تصویرگران و هنرمندان، به این موضوع بیشتر توجه می‌شد و بعد از انقلاب، طراحان کم‌تر در پی یافتن و خلق حروف مناسب برای مخاطبان خویش بوده‌اند. شاید در کانون، قبل از انقلاب

هیچ هنرمندی به اندازه نورالدین زرین‌کلک، فرشید مثقالی، بهمن دادخواه، علی اکبر صادقی و نیکزاد نجومی به تصویرسازی نپرداخته‌اند و همان‌ها نیز بیشترین طرح جلد کتاب‌ها را پدید آورده‌اند.

ادامه این بخش، به تحلیل و بررسی طرح جلد کتاب‌های تصویرگران، پیش از انقلاب و پس از آن می‌پردازد. آن چه در مقایسه میان دو دوره قبل و بعد از انقلاب، در روند طراحی جلد رخ داده، چه به لحاظ کمی و چه کیفی، بدین شرح است: قبل از انقلاب، با وجود تعداد کم تصویرگران، نوپایی این هنر و تعداد کتاب‌های چاپ شده، تصاویر جلد به لحاظ ساختاری، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند و هنرمندان با دیدی گرافیکی، توانسته‌اند راهکارهای مناسبی برای نسل آینده، چه به کمک شیوه‌های تصویرسازی و یا بهره‌گیری از هنرهای سنتی و آثار گرافیکی ارائه دهند. در حالی که در نسل بعد از انقلاب، افراد فراوانی به این حرفه روی آوردند و روش‌ها و شیوه‌های متفاوتی در طراحی جلد، از سوی

آثار خلق شده نسل اولیه هنرمندان کانون، از خلاقیت و نوآوری بیشتری نسبت به آثار نسل حاضر برخوردارند، ولی به لحاظ کمی، بیشترین تولیدات کانون، مربوط به بعد از انقلاب است

هنرمندان ارایه شد و اغلب آن‌ها با روی آوردن به الگوهای گذشته، توانستند به شیوه‌هایی نو در تصویرسازی دست یابند. شاید به دلیل تراکم رنگ در تصویر، حضور کتاب‌های بازاری و زیان آور فراوان و نیز تصاویر متحرک فراوانی که به صورت کتاب درآمده‌اند (کتاب‌های سندباد، پینوکیو، هاج زنبور عسل، شیرشاه، علاءالدین و...) و به صورت موجی عظیم و شتابنده، کودکان ما را در خود فرو برده‌اند، آن‌ها کم‌تر می‌توانند با آثار خلاق ارتباط برقرار کنند. فصل ششم این تحقیق که مفصل‌ترین فصل است، به بررسی آثار تصویرگران کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، در قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران می‌پردازد. کسانی که نام‌شان در این فصل، به عنوان همکار کانون، از قبل تا پس از انقلاب آمده، بدین شرح است:

○ نورالدین زرین‌کلک با کتاب‌های کلاغ‌ها (داستان)، زال و سیمرغ (اسطوره)، قصه گل‌های قالی (داستان)، آ اول القباست (آموزشی).

○ علی اکبر صادقی با کتاب‌های پیروزی (مذهبی)، عبادتی چون تفکر نیست (مجموعه فرهنگ اسلامی).
○ فرشید مثقالی با کتاب‌های عمونوروز (داستان)، می‌تراود مهتاب (شعر)، من و خارپشت و عروسکم (داستان).

○ بهمن دادخواه با کتاب‌های توکایی در قفس (داستان)، سیبو و سار کوچولو (داستان)، آهو و پرنده‌ها (داستان)، پرنده چه گفت؟ (داستان).

○ نیکزاد نجومی با کتاب‌های گل بلور و خورشید (داستان)، اگر جانوران صورت‌های رنگی داشتند (سرگرمی).

○ پرویز کلانتری با کتاب‌های خانه حاج‌رحیم آقا کجاست؟ (داستان)، اینک سرزمین حجر (تاریخی - مذهبی).

○ آلن بایاش با کتاب‌های بابابرفی (داستان)، دخترک و گل نرگس (داستان).

○ بهرام خائف با کتاب‌های کتاب توکا (داستان)، خفتگان بیدار (مذهبی)، تشنه دیدار (مذهبی)، خورشیدی این جا، خورشیدی آن جا (شعر).

○ نسرین خسروی با کتاب‌های تا مدرسه راهی نیست (داستان)، دنیای رنگ‌ها (داستان).

○ نیره تقوی با کتاب‌های زیباترین آواز

گفتیم که از همان بدو تأسیس کانون، هنرمندان توانستند در عرصه‌های بین‌المللی، صورت گسترده حضور یابند و جوایز متعددی از نمایشگاه‌های بین‌المللی بگیرند، که در رأس آن‌ها جایزه هانس کریستین آندرسن است. این روند، بعد از انقلاب هم کم و بیش ادامه داشته است.

عمده‌ترین فعالیت‌های کانون در زمینه تهیه کتاب‌های داستان و کم‌ترین آن‌ها کتاب‌های علمی است. آثار خلق شده نسل اولیه هنرمندان کانون، از خلاقیت و نوآوری بیشتری نسبت به آثار نسل حاضر برخوردارند، ولی به لحاظ کمی، بیشترین تولیدات کانون، مربوط به بعد از انقلاب است.

کانون اولین ناشری بوده که دست به تهیه یک کتاب کمیک مصور، با عنوان رستم و اسفندیار زده است.

هنرمندان نسل گذشته، توانستند حرکتی مهم و تأثیرگذار را آغاز کنند، اما اکنون این حضور کم‌رنگ‌تر شده است.

هنرمندان تصویرگر پیش‌کسوت، برای دستیابی به هویت ملی، مذهبی از نقش و نگارهای سنتی به خوبی سود جستند و توانستند آن را برای نسل آینده به ارمغان بگذارند. آنان برای رسیدن به حفظ ارزش‌های ملی، به قالب اسطوره و حماسه متوسل شدند.

تعداد تصویرگران زن کانون، در ابتدا به شماره انگشتان دست نمی‌رسید، ولی اکنون تعداد و حضور آن‌ها در عرصه‌های بین‌المللی، به مراتب بیشتر و با اهمیت‌تر شده است.

از گذشته تاکنون، کانون به صورت عرصه‌ای برای فعالیت تصویرگران بوده است و کانون به عنوان تنها ناشر دولتی خاص کودکان و نوجوانان، هر سال آثار زیادی با هدف رشد و شکوفایی نسل آینده تولید می‌کند و بدین سان، گوی سبقت را از دیگر ناشران برده است (هرچند که کیفیت آثار کنونی آن، قابل قیاس با سال‌های اولیه و یا دهه شصت نیست).

در پایان این پژوهش، ابراز امیدواری شده است که این نهاد پویا، هم‌چون گذشته خویش بتواند مؤثر و پیشرو باشد و در راه رسیدن به اهداف خویش، باتوجه به مدیریت صحیح و اصولی، گام‌هایی اساسی و بلند بردارد.

با سپاس فراوان از استاد محسن حسن‌پور که بدون مساعدت ایشان و خانواده‌شان، دسترسی به این تحقیق میسر نمی‌شد.

پی‌نوشت:

۱. کارنامه داخلی کانون در سال ۱۳۵۸؛ تهران: ص ۴۶ و ۴۷.
۲. ملاک‌های ارزشیابی کتاب‌های کودکان و نوجوانان، تهران: آگاه، ۱۳۷۶، اقتباس از صفحه ۱۷۶.

مظلومی‌پور، عادل رستم‌پور، پرویز حیدرزاده، لیلا درخشانی، هادی دانش، عبدالله حاجی‌وند، احمد وکیلی، محمدحسین تهرانی، هاشم تقوی، خشایار قاضی‌زاده، غلامعلی مکتبی، نفیسه شهدادی.

نتیجه‌گیری

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، قبل از انقلاب، اولین ناشر دولتی بوده که به صورت جدی به امر تهیه کتاب‌های خاص کودکان و نوجوانان همت گماشته است. در این راستا، هنرمندان کانون، نخستین افرادی بودند که به نقش و اهمیت تصویرگری در ادبیات کودکان توجه پیدا کردند. هنرمندان برای رسیدن به نتیجه مطلوب، از طرح جلد گرفته تا صفحه آرایی کتاب‌ها، در متحول کردن آثارشان کوشیده و آثاری بدیع به وجود آورده‌اند. کتاب‌های کودکان، به لحاظ صفحه‌آرایی و طراحی جلد، در قبل از انقلاب از انسجام و وحدت بهتری برخوردار بود و کانون اولین ناشری بود که قطع خشتی را به عنوان قطعی مناسب برای کودکان ارائه کرد.

هنرمندان نسل گذشته، همواره درصدد یافتن شیوه‌های جدید تصویرسازی بوده‌اند و سبک و سیاق آن‌ها بدعتی در امر تصویرگری کتاب‌های کودکان به شمار می‌آید که تعداد زیادی از تصویرگران نسل حاضر، از آن اقتباس کرده‌اند. هنرمندان نسل اول، بیشتر خود را درگیر شیوه و تکنیک می‌کردند. حال آن که نسل جوان تصویرگران، بیشتر درگیر محتوای اثر و ایجاد ارتباط با مخاطبان هستند.

(داستان)، شیرین‌تر از پرواز (شعر)، شکل‌سازی با روزنامه و مجله (سرگرمی سازنده).

○ اسداله اعلائی با کتاب اسم من علی اصغر است (حماسی - مذهبی - جنگی).

○ محمدعلی بنی‌اسدی با کتاب‌های گل بادام (شعر)، کلاغ پر (شعر).

○ مهرنوش معصومیان با کتاب‌های ماجرای احمد و سارا (داستان)، ماجراهای نقلی (داستان).

○ محمدرضا دادگر با کتاب‌های هفت روز هفته دارم (داستان)، یک حرف و دو حرف (شعر).

و نفیسه ریاحی، مرتضی ممیز، یوتا آزرگین، ژن رمضانی، ناهید حقیقت، آیدین آغداشلو، سیدجمال‌الدین خرمی‌نژاد، پری‌سیما طاهباز، رویا مشعوف، حسن حاتمی‌آذر، هوشنگ محمدیان، محمدعلی کشاورز، فیروزه گل‌محمدی (عجب

اشتباهی، زاغی و زیرک)، علی خورشیدپور (وقتی بهار آمد)، ابوالفضل همتی آهویی، بهزاد غریب‌پور (راز آبیگر، پلنگ سیاه)، پرویز محلاتی (باغ

همیشه بهار)، مرتضی اسماعیل‌سپه‌ی، محمد نیکفر، اکبر نیکان‌پور (قالیچهٔ بته‌گلی)، منوچهر منصور دهقان، حمیدرضا خواجه محمدی، سارا

ایروانی، فریبا افلاطون، بهراد امین‌سلماسی، سیمین شهروان، نیلوفر میرمحمدی، محمدرضا لواسانی، رامین مشرفی، کبری ابراهیمی، علی

گروسی، حمید ترابلی و هادی جمالی.

و به صورت مختصرتر امیرعلی باروتیان، فریبا صدقی‌پور، مهرداد نیمیمان، مهشید مهاجر،

مریم رحمتی اوینی، حمید صمدیان، سیاوش